

Разказът е леко огнестрелно оръжие

Чест е да представя тези италиански разкази в превод на български с няколко уводни думи, които имат за цел да прозвучат като поздравителна картичка по случай тяхното балканско пътешествие. Това са кратки истории, които носят подписите на много популярни и ценени в Италия автори. Някои, като Микеле Сера, са известни фигури в полето на политическата и нравствената сатира; други, като Стефано Бени, Маурицио Магжани и Алесандро Барико, са писатели и творци с вече значителен стаж и неизчерпаема самообитност. Споменавам също така Лука Ричи, Антонио Паскале, Елвира Семинара, Валерия Парела, Орнела Ворпси, Габриела Курувила, Донатела Контини, присъстващи в тази антология всеки със своята солова поява. Защото разказът е като солова поява в мащабния спектакъл на художествената литература. Кратък и мъниеносен гастрол, силно актуален и ярко характерен, който трябва да остави следа във възможно най-малкото пространство, на площ от броени страници, и от първия миг да е запомнящ се. Включително и заради тази своя така концентрирана и събрана същност, в трезвата си и необходимата мяра, в сходството си с мига на фона на протичащия времеви континуум разказът винаги е предизвикателство, рискуващо да бъде печелившо или губещо, лишено от предпазната мрежа на обширната и солидна уютна канава на романа. Разказът е изненада, тръпка от едно разкритие, хронично свидетелство за дребните катастрофи от ежедневието, трагикомично сближаване на отстоящи и привидно несъвместими преживявания, среда за проникновени, непредвидени асоциации, сегмент от една верига загадъчни сходства с миналото, препредаване на моментни и летливи спомени, жива зона на мъртви неща, които понякога се завръщат в характерната за изкуството тържествуваща симбиоза. Разказът е сонда, бормашина, пробираща ограничени терени участъци, екзистенциален, исторически, митичен, и вади от тях на повърхността дълбинни сокове и есенции. Разказът е екипировка за проследяване на времето, тедфтерче за повествователни бележки с цел да го хванем на местопрестъплението, като изневярат на любим човек, която ни свързва неподготвени. Понякога, както пише Елвира Семинара, неща в изследването на нелечимите рани в съпругеската любов (в романа *L'indigenza*, изд. "Мондагори", 2008 г.), разказът („Босилек *story*“) е приравнен с вид мълчание, означава да се остане в безмълвие, да се отгърне страницата, да се държи в безтегловност животът с неговата непоносима тежест. Може да бъде внезапният, ядовит, безсилен отдушник на някакво вътрешно потискане, станало вече неудържимо. Срецу лицемерието, фалшивата толерантност, фригидната солидарност с различния от нас, които владеят живота ни на преситени и изхабени западници. В „Барби“ от Габриела Курувила разказът е взривена мина като полева останка от изминалия живот (винаги има предишен живот, друг живот). В други случаи той има функцията на преглед, на

финална въртележка в спектакъла на живеенето - като многопластовата сцена, която Донатела Контини подрежда с „Въртележката на Фелини. *Twice Told Tales*“, реверанс към сцена от „Осем и половина“. Разказът е и хранилище на странности, регистър на чудатости, леки или нелеки аномалии и отклонения, като гръх на смърт в „Хубави дни предстоят“ от Антонио Паскале. Разказът има и още една особеност, една своя специфична алхимия, да отчита незначителното и да го поставя, като непреднамерена последица от преднамерено действие, в средата на сцената, изменяйки природата и предназначението му. Разказът е обърнат към набора от улики, към минималистичните шрихи в картината. Гледа към покрайнините на живота, за да се окаже после в центъра му. Разказът може да съдържа семето на плача и на смеха, създи и скърби или тръпка на щастие. Той е място, където в засада дебне паметта, често пъти неволна носителка на злато и тамян като вълхвите или на други лоши дарове. Разказът е пространство на думи, навестено от надхвърлящото и от чуждото, което е в нас. Изглежда създаден нарочно, за да изтръгне от вселената на значите посланията, които са се изгубили или които пристигат, може би след дълго пътуване по друг коловоз на времето, от най-безпамятните бездни на живота. Като песента в „Прощавай, за прошка те моля“ на Маурицио Магжани, нечути никога след това. Като изповедта на стареца в „Една червена роза“ на Стефано Бени. Като всички едва само докоснати мечти и любови, останали непотвържани и млади винаги. Разказът е подходящ да различи многото неща, които вече ги няма, шеметните мрачини на ретроспекциите на паметта, свързани с места, предмети, греболоци, или с тягостни и ужасяващи празноти: едно кино, един дезодорант, мъртвите, които населяват живота на възрастните. Това смесено измерение между битието и небитието, физиката и метафизиката, тялото и неговия призрак, живеенето и припомнянето, когато откритото море на живота, отдръпвайки се вече към своя край, с всяка вълна надушва корабокрушението. Разказът е равностойна, спусната завеса след последния акт на историите. Накрая едно предупреждение: разказът е леко

огнестрелно оръжие, с него трябва да се бори внимателно, защото може и да убива. Тук читателят ще открие разкази за неща от живота, за дребни, обикновени случки, и разкази за усещания, но също и разкази за други разкази, чак до неоповестването по Омир от Алесандро Барико. Има нещо магическо и същевременно смуцаващо и в най-реалистичния разказ, в най-конкретното разкритие. Затова разказът представлява особено деликатен и чувствителен литературен жанр, но освен това и крехък, и възискателен, сложен и самороден, тъй като нищо от него не трябва да се изгуби или пропиеле без смисъл и значение, иначе рискува да се разпадне. Макар че романът, който може да си позволи паузи и отдиш, както и доста по-крупни инвестиции в цялата заобикаляща действителност, често надделява по размер и енергия и печели надпреварата. С други думи, на романа се пада успехът сред читателската аудитория, а на разказите специалното предпочитание от страна на тези, които съумеят да уловят ритмиката на вниманието, от което те се нуждаят, и умеят да се разправят със сенки и шепоти. Ето защо разказът, който абсорбира действителността и я представя в непознати перспективи, като сглобява и ретушира в един монтаж, който тази действителност деформира и пресъздава, понякога по небедоми начини, иска за себе си читатели, тренирани на нюансите, на детайлите, на блясъка на незавършеното и изплъзващото се, на най-неосезаемите утаявания на повествователната нишка. Читатели с усет към улуките, които да разбират, без да трябва да им се смели цялото съдържание се в историята познание. Включително и по тази причина в разказа в крайна сметка се крие сякаш най-интимната и тайна идентичност на един писател. Едно недокоснато ядро, все още неизбухнало. Там е съсредоточен стилът му, неговият незаличим отпечатък, тънката му сюжетна линия, тайната му душа.

ПРОФ. МАРИНО БИОНДИ

Флоренция, 8 април 2011 г.

Преведе от италиански ДАРИЯ КАРАПЕТКОВА

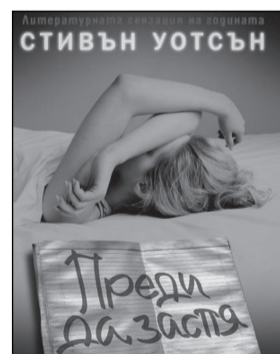
Пол Остър, „Човек на тъмно“, прев. от английски Излика Василева, изд. „Колибри“, С., 2011, 152 с., 12 лв.

И в новия си роман Пол Остър ни кара да се вгледаме в обратната страна, да преходим през мрака, да сблъскаме измислено и реалност, фантазии и факти, за да се опитаме да разгадаем собствения си свят – и личен, и обществен. А за вълнуващия и завладяващ стил отново допринася и преводът на Излика Василева.

Сири Хуствет, „Омагьосването на Лили Дал“, прев. от английски Емилия А. Масларова, изд. „Колибри“, С., 2011, 240 с. 14 лв.

Сири Хуствет е позната на българската публика не просто като съпругата на Пол Остър, но и като добър и интересен писател. Новият ѝ роман, определен от критиката като трилър, е завладяващо четиво, изпълнено с персонажи в стил Кафка.

Стивън Уотсън, „Преди да заспя“, прев. от английски Здравка Славянова, изд. „Обсидиан“, С., 2011, 382 с., 15 лв.

„Литературна сензация“, „феноменален дебют“ – така критиците определят романа на Стивън Уотсън, който е продаден в 42 страни и ще бъде филмиран в Холивуд. Освен психологически трилър, той е и роман за паметта, амнезията и самоличността и представлява дневника на една жена, която всеки ден започва живота си отначало.

